

Stanovisko České správy sociálního zabezpečení k problematice pracovního uplatnění osob s těžším zdravotním postižením

Výstup aktivity

„Systematické sledování projevů diskriminace“

projektu Pacifik II

**nadace rozvoje
občanské společnosti**

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska
v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu
prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

adresát: Ing. Pavlína Hradečná
ředitelka Rytmus Benešov, o.p.s.
Mezihoří 16
256 01 Benešov- Soběhrdy

Váš dopis značky/ze dne	Naše značka (č.j)	Vyřizuje linka	V Praze dne
	61-1072/ 2568/ 10.12.08	257 062 462	29.1.2009

Vážená paní ředitelko,

dne 10.12.2008 jsme obdrželi Váš dopis, ve kterém se odvoláváte na jednání, které proběhlo v září roku 2008 mezi zástupci společnosti Rytmus Benešov o.p.s. a zástupci lékařské posudkové služby České správy sociálního zabezpečení. Na základě tohoto jednání nás žádáte o stanovisko k problematice, která byla při tomto setkání předmětem diskuze. Své dotazy jste shrnula do devíti bodů. V naší odpovědi jsme se zabývali pouze dotazy, které věcně přísluší do kompetence lékařské posudkové služby České správy sociálního zabezpečení.

K dotazu č. 1, zda může osoba pobírající plný invalidní důchod podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“), využít svůj zbytkový pracovní potenciál, aniž by jí byla odejmuta dávka.

Samotné vyplácení plného invalidního důchodu, přiznaného dle ust. § 39 odst. 1 písm. a) ZDP, neomezuje využití tzv. zbytkového pracovního potenciálu invalidního občana. Odejmout dávku invalidního důchodu (jakéhokoliv) lze pouze ze zákonem stanovených důvodů. Tím by mohlo být např. zjištění, že zdravotní stav již neodpovídá plné invaliditě, ale pouze částečné invaliditě nebo ani plné ani částečné invaliditě. Zdravotní stav invalidního občana lze přezkoumat při kontrolní lékařské prohlídce invalidity na základě důvodů uvedených v ust. § 8 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPSZ“). Důvodem k přezkoumání může být např. skutečnost, že zdravotní stav občana umožňuje soustavnou výdělečnou činnost bez významného omezení, že došlo např. k dlouhodobě příznivé stabilizaci zdravotního stavu (viz též ust. § 6 odst. 5 vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů). Pokud společnost Rytmus o.p.s. pracuje převážně s mentálně postiženými občany, jejichž zdravotní postižení vzniklo v útlém věku, obvykle je neměnné a dle našich zkušeností nelze příznivý vývoj v dospělosti očekávat.

K dotazu č. 2, jak je při konkrétním pracovním zařazení u těchto osob posuzován zbytkový pracovní potenciál. Zajímá se posudkový lékař o rozsah pracovní doby, o obsah, formu a konkrétní podmínky pracovní činnosti (např. práce s asistencí, přizpůsobené tempo, objem práce a pod.).

Skutečnost, zda posuzovaný občan využívá pouze zbytkový pracovní potenciál, závisí jak na rozsahu pracovní doby tak na obsahu, formě a konkrétních podmínkách pracovní činnosti. Pokud by plně invalidní občan byl schopen pracovat v celém rozsahu pracovního úvazku, ale za zcela mimořádných podmínek, nejednalo by se o plnou invaliditu, při níž se využívá pouze zbytkový pracovní potenciál, ale o plnou invaliditu, kdy je občan schopen soustavné výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek. I v těchto případech však má občan významně snížený pracovní potenciál a rozsah pracovního úvazku není spolehlivým ani jediným kritériem.

K dotazu č.3, zda doporučuje ČSSZ (resp. metodika LPS ČSSZ) u osob uznaných plně invalidními podle ust. § 39 odst. 1 písm. b), na základě zhodnocené mentální retardace, stanovovat pravidelnou lékařskou kontrolní prohlídku.

Institut kontrolních lékařských prohlídek vyplývá z ust. § 8 odst. 2 ZOPSZ, jak uvedeno výše. Kontrolní lékařské prohlídky mají význam z důvodu sledování vývoje zdravotního stavu ve vztahu k vyplácené dávce invalidního důchodu. V tomto smyslu tento institut upravuje metodika LPS ČSSZ. Stanovení další kontrolní lékařské prohlídky v konkrétním případě je však plně v kompetenci posuzujícího lékaře. Od stanovení další kontrolní lékařské prohlídky lze upustit v případech, kdy vzhledem k charakteru a tíži konkrétního zdravotního postižení nelze očekávat změnu zdravotního stavu ve vztahu k vyplácené dávce invalidního důchodu.

K dotazu č. 4 a 5, kdo rozhoduje o pracovním pokusu a jakým způsobem je možno tento institut využít pro pracovní začlenění osob s mentální retardací, jaké jsou podmínky využití pracovního pokusu a zda se pracovní rehabilitací uvedené ve vyhlášce č. 284/1995 Sb. míní pracovní rehabilitace podle zákona č. 435/2004. Sb., o zaměstnanosti.

Pojem pracovní rehabilitace upravuje ust. § 5 vyhlášky č. 284/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Do 13.12.2007 ji doporučoval lékař okresní správy sociálního zabezpečení. Novela cit. ustanovení vyhláškou č. 328/2007 Sb. s účinností od 14.12.2007 jej upravila v tom směru, že pracovní rehabilitace se posuzuje podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Ve smyslu ust. § 69 odst. 5 cit. zákona mohou být na pracovní rehabilitaci zařazovány osoby zdravotně postižené na základě doporučení ošetřujícího lékaře. K podání bližších informací ohledně pracovní rehabilitace je kompetentní místně příslušný úřad práce.

K dotazu č. 6, jak je definován/vykládán pojem soustavná výdělečná činnost a zda je tento pojem nějakým způsobem vázán na výši výdělku nebo rozsah pracovní doby.

Za soustavou výdělečnou činnost ve smyslu ust. § 39 odst. 1 a 3 a § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění se považuje činnost vykonávaná tak, že výdělek z ní je stálým zdrojem příjmu, a to i když tato činnost nezakládá účast na důchodovém pojištění. Podstatné tedy je, aby výdělek z této činnosti byl stálým zdrojem příjmu, přičemž zákon nestanoví, jak vysoký by příjem měl být, ani rozsah této činnosti. Za soustavou výdělečnou činnost se však nepovažuje taková činnost vykonávaná nejdéle po dobu jednoho roku v rámci pracovní rehabilitace podle právních předpisů o zaměstnanosti (viz odpověď na předchozí otázku).

K dotazům č. 7 a 8, jaký postup doporučujeme v případě, kdy je velká pravděpodobnost, že v minulosti došlo k nevhodnému posouzení v rámci plné invalidity (jedná se zejména o osoby se středně těžkou mentální retardací, uznané plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) ZDP). Dle Vašeho mínění tito lidé mají díky svému posouzení značně ztížený přístup k běžným zdrojům ve společnosti (evidence uchazeče o zaměstnání na ÚP, některé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti a pod.).

Není jasné, co je míněno termínem „nevhodné posouzení“. Řada osob se střední mentální retardací není schopna soustavné výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek, ale je schopna využívat pouze zbytkový pracovní potenciál.

V případě že občan, který je plně invalidní dle ust. § 39 odst. 1 písm. a) ZDP, chce požádat o přezkoumání, zda se u něj nejedná o plnou invaliditu dle § 39 odst. 1 písm. b) ZDP, musí se dostavit na důchodové oddělení místně příslušné OSSZ a požádat o změnu typu invalidity uznané podle ust. § 39 odst. 1 písm. a) ZDP na plnou invaliditu podle ust. § 39 odst. 1 písm. b) ZDP. Ze žádosti o přezkoumání typu plné invalidity musí vyplynout důvod, proč se o ně žádá.

Za těchto okolností se neseписuje nová žádost o plný invalidní důchod, ale pouze žádost o změnu typu invalidity. Při žádosti o nové posouzení zdravotního stavu je nutno doložit zdravotní stav aktuálními odbornými lékařskými nálezy, ne staršími 3 měsíců. Je-li žádosti o změnu typu invalidity vyhověno, vydá příslušná OSSZ o této skutečnosti potvrzení nebo v případě potřeby vydá ČSSZ na

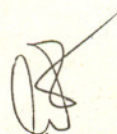
podkladě lékařského posudku nové rozhodnutí. Pokud by nebylo vyhověno, a žadatel trvá na vydání nového rozhodnutí (např. z důvodu možnosti podání žaloby ke správnímu soudu při nesouhlasu s výsledkem), ČSSZ jej vydá.

V otázce využívání nástrojů aktivní politiky v zaměstnanosti je třeba se obrátit na kompetentní úřad, tj. Správu služeb zaměstnanosti, či úřad práce.

K dotazu č. 9, jaký postup doporučujeme v případě, kdy je uživatel vašich služeb plně invalidní podle předpisů platných před účinností zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (jedná se opět zejména o osoby se středně těžkou mentální retardací).

Pokud byl plně invalidní občan posouzen podle předpisů platných před 1.1.1996, a nebyla u něj stanovena kontrolní lékařská prohlídka, nelze u něj pouze na základě porovnání právních předpisů stanovit, o jaký typ invalidity se u něj jedná podle současně platné právní úpravy, tj. podle zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V odůvodněném případě je možné požádat o posouzení (určení typu invalidity podle současně platné právní úpravy) okresní správu sociálního zabezpečení. Ze žádosti musí jednoznačně vyplynout důvod, proč se o posudek žádá, obdobně jako v případě popsaném v odpovědi na otázku č. 7. Další postup je též obdobný.

Vážená paní ředitelko, přijměte prosím toto naše sdělení. S pozdravem

MUDr. Dušan Gajdošík
ředitel odboru metodiky LPS
ČSSZ Praha

